

Репіна І. М.,

канд. екон. наук, доцент
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима
Гетьмана, Україна

Inna Repina,

PhD, Associate Professor,
Kyiv National Economic
University named after
V. Getman, Ukraine

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

ANALYSIS OF STRUCTURE OF ASSETS OF ENTERPRISES OF UKRAINE

Досліджено структуру активів вітчизняних підприємств і виокремлено ключові тенденції щодо її формування.

The structure of assets of domestic enterprises is investigational and key tendencies are distinguished in relation to her forming.

В сучасних умовах господарювання керівництво вітчизняних підприємств зацікавлено в раціональній структурі та ефективному використанні активів для отримання найбільшого економічного ефекту. Динаміка структури активів за видами економічної діяльності передбачає існування постійних зрушень у структурі оборотних і необоротних активів, що свідчить про динамічний характер ринкових відносин у країні. Аналізуючи дані табл. 1, можна зробити висновок, що структура оборотних і необоротних активів суттєво відрізняється за різними видами діяльності, проте спостерігається загальна тенденція щодо збільшення частки оборотних активів. Це пов'язано передусім із зниженням обсягів капіталовкладень в необоротні активи через прояв кризових явищ і подорожчанням сировини для виготовлення продукції (надання послуг).

Характерною ознакою відтворювального процесу у післякризовий період залишається дуже низький рівень валового нагромадження необоротних матеріальних активів, що значно поступається показникам докризового періоду і не відповідає потребам забезпечення розширеного економічного відтворення.

Загалом у 2010 р. позначилась тенденція до відновлення процесів нагромадження необоротних матеріальних активів, проте темпи такого відновлення були вельми низькими.

Норма нагромадження необоротних матеріальних активів у 2010 р. становила 19,0 % (у 2009 р. — 18,4 %), тобто відповідала стану початку періоду економічного зростання минулого десятиліття і суттєво поступалася докризовим показникам (у 2008 р. — 26,4 %). Такі показники є вочевидь недостатніми для здійснення модернізації економіки. У країнах, яким довелося здійснювати модернізацію, структурну перебудову своєї економіки, щоб зробити її конкурентоспроможною, протягом тривалих періодів спостерігався високий рівень нагромадження необоротних матеріальних

активів: у післявоєнній Європі до 1970-х рр. норма нагромадження становила не менше 25 %; у Японії — 30 %; у період індустріалізації СРСР — 33—35 %; у Китаї зараз — 38 %, завдяки цьому забезпечується високі середньорічні темпи зростання (близько 9 %) [1].

Також українська економіка характеризується надто високою матеріаломісткістю виробництва і енергоємністю ВВП. Це обумовлено високими цінами на сировину, матеріали, паливно-енергетичні ресурси, відсутністю ефективних заходів щодо ресурсозбереження, низьким технологічним рівнем виробництва, високим рівнем зношеності необоротних матеріальних активів. Частка проміжного споживання у структурі випуску в 2010 р. становила 59 %. Галузі проміжних продуктів чинять ціновий тиск на галузі з виробництва кінцевих продуктів, які функціонують в умовах низької рентабельності й не можуть формувати ресурси розширеного відтворення. Впродовж останніх кількох років найвищий рівень рентабельності операційної діяльності серед видів промислової діяльності мала добувна промисловість на противагу машинобудуванню, легкій, харчовій промисловості, які мають низький рівень рентабельності.

Як засвідчують аналітики, рівень споживання первинних паливно-енергетичних ресурсів на одиницю ВВП в Україні є значно вищим, ніж у розвинених країнах світу. Дуже високою залишається енергетична складова собівартості промислової продукції. Цей показник в Україні є одним із найвищих серед країн світу^[2], зокрема, у 3,7 разу вищим, ніж в країнах ЄС-27, у 2,9 разу — ніж у Польщі, в 1,4 разу — ніж у Росії. Україна потрапила до невеликої групи держав, де в роки кризи (2008—2009 рр.) енергоємність ВВП зростає (в Україні — на 2,3 %). Водночас відповідний показник у країнах Європи зменшувався (у Бельгії, Франції, Італії, Швеції, Польщі, Румунії — на 6,3—9,1 %). Це викликано передусім тим, що в Україні стабільно низькою є частка промислових підприємств, що впроваджують нові або вдосконалені маловідходні, ресурсозберігаючі та безвідходні методи обробки або виробництва продукції. Так, у 2010 р. лише 203 промислових підприємства, або 1,9 % від їх загальної кількості, впроваджували такі технології. При цьому зменшується кількість впроваджених маловідходних і ресурсозберігаючих нових технологічних процесів (у 2010 р. порівняно з попереднім роком на 36,3 %), що не формує підґрунтя для довгострокового сталого розвитку. Можна стверджувати, що підвищення енергоефективності є одним із ключових завдань структурної перебудови української економіки та важливою передумовою підвищення її конкурентоспроможності.

**СТРУКТУРА АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ на 1.01.2001 і 2006—2011 рр., %***

№ з/п	Вид економічної діяльності	2001			2006			2007			2008			2009			2010			2011		
		НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП	НА	ОА	ВМП
1	Усього, в т.ч.:	58,5	41,2	0,3	52,1	47,4	0,5	50,6	48,9	0,5	50,3	49,2	0,5	47,8	51,3	0,9	47,6	51,5	0,9	44,7	54,4	0,9
2	Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	74,5	25,4	0,1	52,2	47,4	0,4	51,9	47,6	0,5	48,5	51,1	0,4	44,8	54,6	0,6	44,0	55,4	0,6	41,1	58,4	0,4
3	Промисловість	56,8	42,9	0,3	53,7	45,8	0,5	52,5	47,0	0,5	52,4	47,1	0,5	50,2	49,1	0,7	49,8	49,3	0,9	47,6	51,5	0,8
4	Будівництво	60,1	39,6	0,3	42,7	56,1	1,2	42,0	56,4	1,6	41,5	57,4	1,1	42,2	56,4	1,4	41,3	57,2	1,5	40,4	57,9	1,7
5	Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	21,5	78,1	0,4	21,8	77,7	0,5	20,7	78,8	0,5	22,7	76,7	0,6	20,7	78,1	1,2	22,0	78,6	1,2	20,4	78,6	1,0
6	Діяльність готелів та ресторанів	80,1	17,8	2,1	75,4	23,5	1,1	70,4	28,8	0,8	69,4	30,0	0,6	69,6	29,6	0,8	68,2	30,8	1,0	68,4	30,7	0,8
7	Діяльність транспорту і зв'язу	62,6	37,2	0,2	75,5	24,2	0,3	78,0	21,7	0,3	75,6	24,1	0,3	75,2	24,4	0,4	75,0	24,5	0,5	72,8	26,6	0,6
8	Фінансова діяльність	48,1	51,4	0,5	32,2	67,0	0,8	29,3	70,1	0,6	31,7	67,9	0,4	33,7	65,7	0,6	30,3	68,9	0,7	19,7	79,8	0,5

*де НА — необоротні активи; ОА — оборотні активи; ВМП — витрати майбутніх періодів.
Джерело: Статистичний щорічник України за 2010 рік. — С. 65. — Державна служба статистики України.

У цілому структура активів підприємства визначається його діяльністю. Традиційно діяльність готелів та ресторанів має більшу частку необоротних активів (у середньому приблизно 70 %), а в торгівлі, навпаки, частка оборотних активів привалює (близько 80 %). Що стосується промисловості, то на сьогоднішній день зберігається рівновага між частками необоротних і оборотних активів.

Підсумовуючи слід зазначити, що під впливом структурних зрушень в економіці та переоцінкою вартості економічних ресурсів на ринку намітилася тенденція до урівноваження структури активів підприємств. Використання контролінгу в системі менеджменту підприємств поступово оптимізує витрати на активацію економічних ресурсів і зменшує розрив між частками необоротних і оборотних активів. Головним структуроутворюючим чинником промисловості залишається фондо- чи матеріаломісткість діяльності підприємства. Як доводить дослідження, витрати майбутніх періодів суттєво не впливають на формування активів підприємства (їх частка серед всіх підприємств-респондентів дослідження не перебільшила 4 %).

Література

1. Кучуков Р. Государственный сектор как локомотив модернизации / Кучуков Р. // Экономист. — 2010. — № 9. — С. 6.

2. Yearbook Statistical Energy Review 2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://yearbook.enerdata.net>

Рукуніч А. Ю.,

аспірант,
ДВНЗ «КНЕУ імені. Вадима
Гетьмана», Україна

Rykunich A. I.,

research student at KNEU named
after Vadym Hetman, Ukraine

ІНСТРУМЕНТАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто й апробовано економіко-математична модель побудови системи інструментального забезпечення діяльності машино-будівних підприємств України. Наведена модель дозволяє визначити потреби в інструменті залежно від заданого ступеню надійності виконання виробничої програми.

TOOLING PROVISION OF THE MACHINE BUILDING PLANTS OPERATIONS

The article considers and tests the economic model for the development of the tooling provision system for the Ukrainian machine building plants operations. The considered model allows to determine tooling requirements according to the security level of the manufacturing program execution.